Број 61. У Новом Оаду, у недељу 16. марта 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

»Србобран« и поштење.

Од вајкада настоји Беч да са својим генералима, препреденим званичницима и лукавим јевуитима нас Србе као народ уништи, а ту честиту работу преузели су већ и двојединствени самосталци. Према тој њиховој задаћи вуку у блато све наше установе, напустише под лажним изговором већ и св. Саву; а као последњи људи псују и грде сваког, ко им смета у тој задаћи. Највећа су им сметња, дакако радикали. И зато они све на звезде дрече: „радикали су моралне и материјалне (Душане Поповићу!!) пропалице, ниткови и лопови“. То радикалима поручују: један Александар Омчикус, један Душан Поповић, један Светозар Проприбићевић, један Будале Будисављевић, један Бумбар Бананин. А кад им грла већ сасвим изнемогну, онда пишту и цвиле о радикалној памети и радикалском поштењу.

Да им пустамо њихову „памет“, јер после онаквих красних дела на нашем народно-црквеном и на будимпештанском сабору, та им „памет“ доиста злата вреди. Него дед', да се сада мало ми позабавимо са самосталским поштењем (?).

„Поштено“ је што „Србобран“ ћирилицом и под српском фирмом намерно завађа и трује своје безазлене читаоце и приступе у правцу самосталске задаће.

„Поштено“ је, када проприбићени „Србобран“ ама баш ниједан број не пропушта без свога накита т. ј. без крупније или ситније лажи, а да ниједну још није опозвао.

„Поштено“ је, када самосталци 19. децембра 1906. изјављују: да они неће пречити него потпомагати рад нашега сабора, да ће примити све по радикалима предложене уредбе; а десетак дана затим будаласто оставе сабор изјављујући пред целим светом, да без њих, самосталаца, који су „сила и моћ“, не може се и неће ништа створити. „Поштено“ је, кад после трчкају министрима и мађарским упливним политичарима, да им „докажу“ како „крњи“ сабор не може стварати пуноважне закључке; када дакле сами сплеткаре против онога, што су у сабору хтели прихватити. А већ врхунац „поштења“ показују, када као одгује уједени помамно протестују против владареве потврде закључака тога „крњега“ сабора и то само зато, јер и сами врло добро знају, да ће се тим новим уредбама учврстити (она „шугава“) автономија, помоћи српским у чиновима, користити српском народу.

„Поштено“ је, када проприбићени самосталци из петиних жила и доследним радом, хотимице и промишљено поткопавају темеље свему, што ми Срби у овој држави још имамо. Само тек да замажу очи својим заведеним читаоцима, избацше по коју смушену вреву о њиховим тобоже српским идеалима, дочим у исто време као хрватски политичари надмашују и посрамљују и Хрвате саме у најодлучнијем стварном раду. „Поштено“ је дакле, што су самосталци као Срби бескрвни занешењаци, а као хрватски политичари безобзирни раденици!

„Поштено“ је, када самосталци, неће да се отресу Штадлеровог присног друга (још из „црне“ школе у Загребу.) Бадаја који је своју безавесну мрзост против Срба увек изнео само у новије време у потаји.

„Поштено“ је када пуноадеждни др. Богдан Стојановић, који је после сретно порушене Св. Савске беседе стекао диплому потпуно проприбићеног самосталца, када, велимо тај опасни конкурент скоро у свему подражава Душана Поповића.

1.) се као пореклом Србин бори (у оквиру Бадајеве лиценције) за материнску реч српску.

2.) као мисионар за материнску реч Хрватску.

3. као фашкал и заступник мађарских жељезница за штагматиком узаконјену материнску реч — Мађарску. А ово последње, како је сам чедно признавао врло јефтино.

Поштено је кад изневеравају своје име и народност, и залуђују српски народ са православним хрватством а све за љубав осигурања штипендија и положаја.

То и још много друго је самосталско поштење.

Писма „Застави“ из Америке.

Питате ме за Вељка Војновића из Бачког Фелдварца и за његову адресу. Ево вам одговора. Погинуо је 10. јануара. Радио је у фабрици цемента. Тог кобног дана у вече чекамо га на вечеру, а њега нема. Држали смо да је остао дуже на раду. Другог дана нам стиже глас, да је један човек погинуо на цементу. Пожуримо да видимо ко је, но дознамо да је пренесен већ у болницу. Одемо тамо и уверимо се да је доиста он јадник. Саранили смо га по обичају како смо могли и опојали како смо знали. Сахрањен је без попа у енглеско гробље где нема ни једног крста, већ само усађени неки камени знакови. Ми смо му и крст набавили. После сахране изишла је комисија онако обичаја ради, да »испита све« на месту где се несрећа догодила. Друштво даде лажан исказ и позва се на сведоке. Ови се закуну да друштво није криво а то су жалосни Пољаци. Веле потајно да су морали тако учинити, иначе би изгубили посао и зараду, имају фамилију, па куда ће.

Покојни Вељко имао је заштеђених 45 долара, али је друштво и то задржало, док не прође суд, и онда би то рачунали за сарану, место да даду јадној Вељковој сирочади, која остаде после њега, а има их троје.

За ову гадну работу компаније (друштва) сазнао је и један наш добар пријатељ, који је код суда тумач. Дошао је са два адвоката те су подробно испитали целу ствар и предузели кораке, ако буде могуће да отргну што јадној сирочади Вељковој и његовој жени.

Молимо вас у име свију нас и Вељковог брата Ђуре, који је овде а не уме да пише, да ви све ово донесете у нашој »Застави«, нека сваки Србин прочита, како пролази српски радник у Америци. Сваки је посао овде тако тежак, да се тиче живота, и такве послове баш Србима дају а друге не.

Са поздравом

Васа Милић,

ковач из Сремских Карловаца, а сад по несрећи у Америци.

* * *

Акрон, 11. марта.

Морам да јавим браћи у Европи и протумачим како је овде у далекој земљи, у Америци жалостан наш живот. Ми овде жалосно патимо. Настала је још јесенас криза и настао је грозан час за раднике, а све више бесни та криза. Рудници и фабрике отпуштају све више раднике. Надница се смањиле, милијонима радника остају под ведрим небом, без крајцаре и без леба. Нити имају где да преноће, нит шта да једу, већ по улици умиру од глади и од зиме, и још опасност расте на сваком кораку. Дакле велика патња и страдање, па не знамо сироти шта да радимо и куда да се окренемо, зло је свуда, да не може бити горе. Зима већ измиче, настаје пролеће, па би требало да је боље, а оно све горе по нас. То нас је највећма и преварило па смо заостали до пролећа. Сви су се радници ускомешали, и лутали по Америци од места до места, тражећи посла. Тим узалудним тражењем потрошили су и оно мало, што су зарадили, па шта ће сад? Зато молим сву браћу и опомињем још једаред, да се ни један више не упути у ову »обећану земљу«. Бар кад се морамо патити овде, боље је патити у свом завичају, са својим друштвом и својом децом заједно, бар неће бити жељни они нас, нит ми њих. Зато браћо послушајте ово моје неколико речи.

С. Т.

Коалиционашки посланици у Будимпешти.

Будимпештански лист „Ујшаг“ доноси, како су чланови хрватско српске коалиције, који су стигли у Будимпешту изјавили, да неће суделовати у расправи о промени пословника. За Тушкана веле, да је дошао у седницу неприкосновеног одбора. Супило је, веле, дошао у Будимпешту да уреди своје приватне ствари, а Винковић и Загорац су опуномоћени од коалиције, кад код угарске владе посредују због ванредних мера, за које је министар-председник рекао, да ће односно поступати у Хрватској и Славонији. Још износи „Ујшаг“, како су они рекли да се уздају, да ће спасти Хрватску од опасности, која јој прети.

Колико је ова вест „Ујшагова“ истинита не знамо. Но значајно је то, да је „Обзор“ ту вест донео без икакве примедбе а најмање да је побија.

Што чланови хрватско српске коалиције, који су уједно и чланови угарског сабора, неће да учествују у борби против измене пословника, то се дало предвидети, јер они су одмах после избора почели намигивати и према Пешти. Спремају се да постану погодни за владање. Штипендије и влада то су залогаји врло масни, на које су нарочито халапљиви српски самосталци.

Српска црква у Босни.

Услед именовања досадањег бањалучког митрополита Летића за сарајевског митрополита упражњено је место бањалучког српског православног митрополита. Тим поводом је бањалучка српска православна црквена општина донела ово решење: Остајемо при својем раније донешеном закључку, да имамо права митрополита да бирамо, а не да буде именован. Ограђујемо се одлучно да странци буду именовани. Заузимамо одлучан положај против до сад споменутих кандидата. Ови не заједмчују мир у крилу наше цркве.

Листови босанске владе љуто се окомили против бањалучке српске православне црквене општине због овог њеног одлучног закључка. Они знају како је то решење наперено, да мостарски архимандрит Говедарица не буде именован бањалучким митрополитом, јер није ни мало омиљен међу Србима, „пошто спада у онај мали број Срба који су лојални“. Дакле то је заслуга његова, што не тражи слога, споразума и љубави у свом народу, већ наклоност власти. Колико је огорчење против српске православне црквене општине бањалучке, види се и по томе, што чак и чавутски „Пештански Лојд“ удара на њу. И прети, како ће без сумње бити разрешена. Благо нама кад нам већ и Чавути натурују црквене поглавице наше, но како жалосни морају да су и ти српски црквени достојници, које тако препоручује и за које се толико бори чак и „Пештански Лојд“.

Најновије вести из Загреба.

Из Загреба јављају, да је влада већ почела да размешта чиновнике. Загребачке новине јављају, како су међу другим шест поштанских чиновника, који и не знају мађарски, пре-

мештени у Угарску, и то двоје на румунску границу. Даље јављају како је бан упутио на све котартске предстојнике једну окружницу, којом тражи, да му пошљу тачне извештаје о раду новчаних завода у њиховим котаревима. Ово доводе у везу са политичком акцијом владе против новчаних завода.

Нова српска странка

Ни мање ни више, већ је у будимпештанском листу „Алкотмању“ јављено, како се у српском народу у Угарској ствара нова српска странка. Та странка узима програм српске самосталне странке као подлогу, а непуниће га т. ј. проширити са новим тачкама. У њима ће бити народносни захтеви из народносног програма. На челу те нове странке вели се да ће стајати будимпештански и бачки некоји Срби адвокати. Вели се, да ће покренути и лист, и то у Будимпешти, а за месец дана, чим сврше припреме за организацију, изаћиће и са својим програмом.

Изгледа, да је ову вест из дугог времена измислио неки шаљивчина и протурио у јавност. До душе има људи, који, као и некоји адвокати, у својој болесној глави држе, да се странке дају стварати као и парнице. Та било је већ и милијонера, који из таште или користи хтедоше да стварају нове странке, те жртвоваше силне хиљаде, а од странке на крају не би ништа. Странке у народу једном рађају се саме по себи, а не по ћефу појединаца. У осталом одавна се већ чује од појединих увређених „величина“ и „сујета“ у српском народу, како све странке не ваљају. И добро би било, да ти ваљу једном са својим програмом, бар ће почети и они већ једном што да раде у јавној борби, бар ће указати на оно што не ваља и показаће како треба, а онемогућиће тиме, да и њихов рад други критикује. Свакако ће боље бити, него да не раде ништа а грде све, што други уради.

Толико на ту вест о новој странци код нас.

Полициски пси.

Шеф њујоршке полиције Бингем врло живо ради на томе, да се у полициску службу уведу пси. Јер су много хитрији него човек, друго позната је њихова особина њушкања. На сваку полициску станицу у Њујорку доделио је по два пса, а на предграђа по три. Да се ти пси обуче, уредили су једну „псећу школу“. Куче од два до три месеца већ узму и обучавају. Нарочито се води брига о томе, да се псето научи слушати на заповест свога господара. А да научи трагати, пуштају га са већ обученим псима, и за два три месеца, па већ зна шта му је задаћа. Псе обучавају, док не наврши две године. После га уведу у службу. Како из Њујорка јављају, пси су полицији у више случајева учинили огромне услуге. Нарочито умеју да проналаћу сва скривена места. Бингем је ових дана са двадесет паса зашао у једно њујоршко предграђе и за двадесет минута нашао је на гомилу разбојника, три убице за којима је већ одавна трагао и до двадесет варалица. И ни један није утекао. Псето не дира мирна човека, лане један пут два-пут па махне, али се на бегунца устреми, скочи на њега и хвата га за гушу. Дотле и полиција има времена да прискочи. Пси се и по другим местима показали од велике користи.

Сандански.

На повратку из Мелника (Серески Санџак) пратили су бугарске сељаке, који су онде били на пијаци, одред од осам турских војника и два жандара. У једном кланцу буду Турци нападнути и сви побијени. Мисли се да су ово дело учиниле присташе Санданскога. О Санданском доноси један бугарске лист, да се 1906. године тајно састао са убијеним министром Петковом, Генадијевом и Стамбуловљевом женом, и да је на том састанку било говора о том да Сандански убије краља Фердинанда.

Положио инжињирски испит.

На бечкој техничкој великој школи положио је оних дана Златоје Кротин инжињерски испит.

Вуци напали аутомобил.

На путу Њујорк-Сан Франциско напали су вуци аутомобил тако да се два путника једва спасла од смртне опасности. Када се аутомобил приближавао једној вароши спазише путници један чопор од 50 курјака. Аутомобил је највећом брзином јездио, када наједанпут стаде, јер су путници нешто покварили на машини. И чопор курјака се приближи са свим автомобилу. Путници убише 24 курјака на то их остали почеше јести. За то време поправише машину и избавише се од опасности.

Колико падне пољубаца у браку.

Свако ради по нешто, осим онога који не ради ништа, а неки Енглез није имао другог посла, већ је рачунао о пољупцима, које је са својом супругом изменио за првих 20 година свог брака. У првој години пољубили смо се сваког дана бар 100 пута; дакле целе године 36 760! У другој години није се ни полак толико љубило; у трећој години пољубили смо се тек 10 пута у дану, а у петој години остадоше само два пољупца; пољубили смо се у јутру и кад пођосмо спавати. И тако је остало за 15 год.

Време

Према телеграфском извештају од 28. марта може се очекивати топло и суво време.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман

из живота босанских Срба.

Написао

Бошко Петровић.

(Наставак.) (96)

Није потрајало три дана, поче један Србин колега тражити Душаново друштво. Исти господин, по имену Сава Репић, бијаше писар у суду у једној канцеларији са Душаном Трифковићем. Сава Репић био је већ стар момак, изнемогао скоро и без одушевљења, једино што га је по некад тиштала неправда Србину учињена. Њега су до сада премјештали десет пута свуд по Босни и Херцеговини. Душан с почетка није знао шта значи ова љубазност; док му Србин колега не поче причати. Сједили су обојица у гостијоници у доста повјерљивом разговору као нове колеге Срби.

— Господине судче, овдје се свашта зна за сваког, куд ко иде, с ким се састаје, гдје и ским се забавља, ово му је све говорио Србин колега. Идем ја прије неколико мјесеци у 1 сат ноћи са крсне славе једног пријатеља. Уједаред ме на улици скружише пасманџије Сутра дан се писало некамо у Сарајево, да тумарам ноћу. Будите увјерени, да је у квалификацијону табелу ушло: Води неуредан живот, одан ноћном тумарању.

— Тек Вас неће унијети у квалификацијону табелу без испита. Ама баталите испит у овој ствари. Није то суд. Знате ли шта је то квалификациона табела? То је онај званични акт, преко кога сте у стању сваког подчињеног по својој вољи без доказа, без испита оцрнити, уништити га. Вјерујете ли Ви, да смо сви ми Срби тамо најцрње описани.

Душан није ништа дговарао све је вјеровао, али је ћутао, јер није више ни према коме имао повјерења. Говорио је само оно, што је морао. Да Вам наставим даље, шта се овдје све дешава. Једног дана зазвони у предстојниковој соби. Цин! Цин! Мене је звао.

— Гдје сте то били н ћас? упита ме. — У кафани — бијаше мој кратак одговор и бијах забезекнут. — Није истина, били сте у једној турској кави, и насмеја се. — Шта Вам раде те врашке цуре? Ајд можете ићи.

Приповједач застаде и погледа Душана. Душан пак ћуташе и не хтједе никаквог свог мишљења да искаже.

Одкуд је то дознао предстојник? Шта мислите? За мном су ишла два полицаја. То вам причам да знате. Има много, много ствари, које бих Вам имао, — могао — а и требао да причам.

Приповедач застаде, удуби се у мисли преда се, но као неки укор му се упаза на лицу. Са неким сажаљењем погледа на Душана.

Господине, ја вам морам ипак казати... нешто — једва се одлучи овај стари ислужени званичник босанске владе.

(Наставиће се).

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 28. марта 1908. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 кр. 85 п. до 20 кр. 95 п.

Раж средње каквоће 20 кр 65 п. до 20 кр. 75 п.

Јечам за храну 13 кр 80 нов. до 14 кр. 60 нов.

Јечам за кување пива — кр — п. до — кр. — п.

Зоб прве каквоће 16 кр. 30 п. до 16 кр. 60 п.

Зоб средње каквоће 15 кр. 60 п. до 15 кр. 80 п.

Кукуруз домаћи 13 кр. 30 пот. до 13 кр. 40 п.

Брзојави „Застави“.

Стигли 15. марта

Конференција због закључака српског народног црквеног сабора.

Будимпешта. „Мађарорсаг“ доноси вест, да је данас после подне у саборници министар председник Векерле имао важну конференцију у погледу закључака српског народно-црквеног сабора. Конференцији тој присуствовали су још гроф Бањањи, државни секретар Марфи, Јаша Томић и др Ђура Красојевић.

Угарски сабор.

Будимпешта. Расправа о промени пословника била је врло бурна. Урмамди је поднео измене. Банфи је врло дуго говорио против предлога. Између народносних посланика и мађарских долазило је до оштрих речи. Затим је пало више интерпелација.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Вранеаровић.

30 ПАРИ **добрих оваца**

заједно са ЈАГАЊЦИМА имам на продају уз врло повољну цену. Упитати се код власника

Дамњана Лазића

856 1—3 Бешеново

з. п. Велики Радинци (Срем).

СТАРА

И ДОБРО РЕНОМИРАНА ВЕЛИКА

СПЕЦЕРАЈСКА И ДЕЛИКАТЕСА

РАДЊА

Микин и Стојковић

код „Тигра“

■ У НОВОМ САДУ ■

преко од владичанског двора, главна улица број 2.

препоручују своје велико стовариште свежег јужног воћа шећера, кафе, пиринџе, рума, теја, зејтина, свећа, разног сира, изврену саламу, брашна, соли, праве чисте гром есенције, сапуна, плава камена, рафије и гуме за каламљење винограда, минералне воде и све своју струци припадајуће артиклове на велико и мало.

Послуга под личним надзором брза, тачна и солидна. — Умерене цене.

I. 10 11—26

НАЈБОЉЕГ ПЛАВОГ КАМЕНА

ЛИКЕ (Raffia)
ЈАГЊЕДА
СУМПОРНОГ ЦВЕТА
ГУМЕ ЗА КАЛАМЉЕЊЕ
СВЕ ВРСТЕ СЕМЕЊА

ДОБИЛО ЈЕ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ спецерајске и деликатеса робе

Петровић и Поповић, Нови Сад,

код „ЦРНОГ КЕРА“ ћошак главне и лебарске улице

Поручбине са стране извршујемо брзо и тачно.

347 1—

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.